

voor vermeende omkoping van artsen. Geld dat werd opgehaald door vervalste onkostendeclaraties in te dienen, werd gebruikt om artsen te betalen in ruil voor de aankoop van medicijnen.

De arrestatie en de zaak rond Glaxo onderstrepen nog eens de risico's die buitenlandse bedrijven lopen als ze zaken doen in China. Steekpenningen, valse rekeningen en belastingontduiking zijn de afgelopen decennia in China zo verweven geraakt in de maatschappij dat ze zijn gaan fungeren als het smeermiddel van de economie. Maar nu de nieuwe regering onder leiding van Xi Jinping meer en meer werk lijkt te willen maken van de aanpak van de wijdverspreide corruptie in het land, wordt het ook oppassen geblazen voor buitenlandse bedrijven.

En niet alleen in China zelf. De Amerikaanse overheid is zeer actief in vervolging en opsporing van corruptie. Een onderneming die met fraude te maken heeft in China en een beursnotering heeft in de Verenigde Staten of gebruikmaakt van een Amerikaanse bank om betalingen te doen: het kan voor de opsporingsautoriteiten genoeg reden zijn om tot vervolging over te gaan.

VOLLEDIGE GARANTIE

Multinationals die actief zijn in China hameren er keer op keer op dat ze dezelfde ethische bedrijfswaarden hanteren in China als elders in de wereld en zich dus niet inlaten met omkoping, belastingontduiking en andere vormen van corruptie, maar het is moeilijk om dat 100 procent te garanderen zoals keer op keer blijkt uit voorbeelden zoals nu bij Glaxo.

Het is ook bijna ondoenlijk om in een maatschappij waar corruptie zo is ingebed alle werknemers volledig op het 'westerse' ethische niveau van een multinational te krijgen. Neem een van de meest voorkomende vormen van fraude:

Het betalen van steekpenningen, vervalsen van rekeningen en belastingontduiking zijn de afgelopen decennia in China zo verweven geraakt in de maatschappij dat ze zijn gaan fungeren als het smeermiddel van de economie.

HET ONTERECHT ONTVANGEN GELD WORDT VAAK WEER GEBRUIKT OM ZAKENPARTNERS OM TE KOPEN

het illegaal gebruik van de *fapiao*, de Chinese benaming voor de officiële bon van een financiële transactie.

Bedrijven in China zijn verplicht om een speciale *fapiao*-printer aan te schaffen bij de belastingautoriteiten in China die officiële bonnetjes print. Op die manier registreert de overheid financiële transacties en weet ze zeker dat er belasting over wordt betaald. Die poging is goed te begrijpen in een land waar een groot deel van alle transacties nog steeds contant wordt afgehandeld en dus aan het oog van de belastingautoriteiten wordt onttrokken. Nog altijd is het bijvoorbeeld niet heel ongewoon om een auto in China in contanten af te rekenen.

De verplichte aanschaf van *fapiao*-printers is echter geen garantie dat ze ook worden gebruikt. Veel bedrijven in China omzeilen het betalen van belasting door

klanten kortingen aan te bieden voor het niet vragen van een officiële bon. Zo krijgen gasten in verschillende cafés en restaurants 5 tot 10 procent korting als ze de rekening in contanten betalen zonder officiële bon zodat de *fapiao*-machine niet gebruikt hoeft te worden. De overheid heeft daarop gereageerd door de *fapiao*s te voorzien van een kraslot, waarmee prijzen tot wel 4000 euro zijn te winnen om zo klanten te bewegen een officiële bon te vragen.

DECLAREREN

Maar de kans op een winnend 'lot' is klein waardoor er nog steeds veel *fapiao*'s niet worden uitgegeven. Die niet gebruikte bonnen zijn erg gewild in China en worden massaal doorverkocht. Niet alleen via internet of via advertenties via sms, maar ook openlijk op grote treinstations in Sjanghai. Daar staan op de trappen bij de ingang van de metro elke dag Chinezen openlijk *fapiao*'s te verkopen.

Die kunnen de kopers gebruiken door bij hun eigen bedrijf onterecht onkostendeclaraties in te dienen. Het geld dat ze daarmee onterecht ontvangen, wordt vaak weer gebruikt om zakenpartners

om te kopen. En in veel gevallen stimuleren bedrijven zelfs het indienen van onterechte onkostendeclaraties, omdat dat hun gerapporteerde winst drukt en daarmee hun belastingdruk.

Dat verklaart waarom volgens verschillende accountants in Sjanghai bijna alle Chinese bedrijven verschillende boekhoudingen voeren: een voor de belasting, een voor de bank en een 'echte'. Price-waterhouseCoopers stelde in een rapport eerder dit jaar dat het gebruik van *nep-fapiao*'s en de bijbehorende documentatie het meest voorkomende mechanisme is om geld af te troggelen bij bedrijven, hetzij als fraude om werknemers te verrijken, hetzij als middel om steekpenningen te financieren.

"Multinationals die in China actief zijn, moeten zich bewust zijn van de risico's van frauduleuze bonnetjes en hun compliance-procedures aanpassen om dergelijke praktijken op te sporen en te komen", aldus advocatenkantoor Morgan Lewis. "Nemen bedrijven geen maatregelen tegen landenspecifieke risico's, zoals het gebruik van *nep-bonnetjes* in China, dan verhoogt dat het risico van blootstelling aan criminele aansprakelijkheid en reputatieschade in en buiten China."

RISICO'S IN KAART

Chinese aanklagers hebben in de eerste zes maanden van dit jaar meer dan 600.000 aanvragen ontvangen voor documenten over omkooppraktijken van bedrijven en particulieren. Het aantal aanvragen ligt 77 procent hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder en illustreert de toenemende druk op fraudeurs.

Het is dus geen overbodige luxe voor buitenlandse bedrijven om met de stofkam nog eens goed door de eigen compliance-systemen te gaan om ervoor te zorgen dat de risico's van frauderende medewerkers zo klein mogelijk zijn.